

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים.....1
- ב. אמרו עליו על שמאי הזקן ... מצא בהמה נאה אומר זו לשבת ... הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו לשם שמים.....2
- ג. הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו.....3
- ד. לא שנו אלא תבשיל אבל פת לא ... מידי דמלפת בעינן ופת לא מלפתא ודייסא נמי לא מלפתא.....3
- ה. עדשים שבשולי קדרה ... שמנונית שעל גבי הסכין ... סומך עליהן משום ערובי תבשילין ... דאית בהו כזית.....4
- ו. דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי נכרים ... ואם צלאן נכרי.....4
- ז. ערובי תבשילין צריכין כזית ... בין לאחד בין למאה.....5
- ח. תבשיל זה צלי ואפילו כבוש שלוק ומבושל וקוליים האספנין שנתן עליו חמין מערב יום טוב.....5
- ט. ערובי תבשילין צריכין דעת ... מניח ... מערב אכולה נהרדעא ... יבא ויסמוך על שלי... עד תחום שבת.....6
- י. ההוא סמיא ... סמוך אדידי ... לשנה הזייה דהוה עציב ... פושע את לכולי עלמא שרי לדידך אסור.....8
- יא. יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא ערובי תחומין ולא ערובי הצרות.9

דף טז.

א. כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים

מלבד להוצאות שבת יום טוב ותלמוד תורה לבניו של אדם צריך לצמצם בהוצאותיו שלא להוציא הרבה, וינהל הוצאות ביתו בחשבון כפי ערך הרוחתו ולא יותר, שאין יודע כמה פסקו לו בראש השנה. וינהג בהוצאותיו¹ הן בהוצאות מאכליו והן בהוצאות מלבושיו והנהגתיו בדרך הממוצע².

¹ ביאור הלכה תקכט א ד"ה ואל, שפת תמים פרק ה

² ועיי"ש בשפת תמים שהביא שריבוי הוצאות היא הסיבה המרגילה אדם לנזל וחמס שריבוי הוצאות ומותרים המלבושים שנעשו קבע בעו"ה שבתחלה כשהקב"ה מזמין לאדם מעות בחסדו, כדי שיוכל להחיות את נפשו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

**ב. אמרו עליו על שמאי הזקן ... מצא בהמה נאה אומר זו
לשבת ... הלל הזקן מדה אחרת היתה לו שכל מעשיו
לשם שמים**

כתיב בתורה (שמות כ פסוק ח) "זכור את יום השבת לקדשו" ודרשו שתהא זוכרו מאחד בשבת, כלומר נזדמן לך חלק יפה בין בדבר מאכל בין בשאר חפצים תהא מתקנו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה אוכל הראשונה ומניח השניה על שבת וזהו בשאר כל אדם שאין בטחוננו חזק כ"כ אך מי שהוא בוטח בה' שבודאי יזמין לו לשבת מנה יפה משאר הימים יכול להמתין עד ערב שבת למצוא חלק נאה לשבת כדי לחזק מדת בטחוננו³.

ובדבר שאינו שכיח לקנות כשיזדמן לו דבר שלא יהיה נפסד, אזי יניח אותו לשבת⁴.

י"א שאם שלחו לו דבר מאכל שיאכל בשבת, אסור לאוכלו בחול⁵.

בזה, וגם לפרוע מזה חובות הבורא כצדקה וגמ"ח והחזקת התורה, וכדומה לזה. היצה"ר מסיתו, שעתה נאות לו להתנהג בעניני הוצאות הבית והמלבושים במעלה הגבוה מערכו [הפחות כהמכובד, והמכובד כאחד מעשירי העם]. כדי שיתראה לחשוב ומכובד לעיני חביריו. והאדם הולך אחר עצתו, מרגיל את עצמו בזה, עד שבהמשך הזמן הוא נעשה מוכרח לזה להתנהג בדרך הגבוהים. ואח"כ אם תזדמן לו שנה או שנתים שאינו משתכר לפי ערך ההוצאה אשר הרגיל את עצמו בזה, מצא לו היצר מקום להטעות אותו ולפתותו לגזול ולחמוס, ולהיות לזה רשע ולא ישלם, כדי להתנהג באופן הראשון שלא יתבוזה לעיני חביריו שבעיר. וברבות הזמן נעשה גזול וחמסן שאינו חושש כלל לחיי נפש חבירו. ומתוך אלו המותרות, רבו בזמנינו הוצאות הנשואין במלבושיהן, עד שרבות בנות באות לידי בזיון בהגיען לפרק נישואיהן. אב ואם בוכים ומבכים, ואין להם מושיע. וכנהנה רעות רבות וצרות שעוברים על ראש העניים. ומי גורם לכל זה אם לא ריבוי הוצאות ומותרות המלבושים שנעשו קבע בעו"ה, שגורמים בזה רעה לעצמם בזה ובבא, וגם לכל העולם כולו.

³ עיין רמב"ן יתרו פ"כ פס' ה אולם בפוסקים משמע שנקמו כדעת שמאי, עיין ספר העיתים סימן קצד, ובשבולי הלקט ענין שבת סימן נה, ועיין בטור אורח סימן רמב, ועיין בב"ח שם שכתב "הרשות ביד כל אדם לאחוז במנהג שמאי הזקן או במנהג הלל הזקן, והאידינא נהגו עלמא כשמאי הזקן וכו' בשם האור זרוע [הל' ע"ש סי' יח ס"ג] מצאתי שכתב אף על גב דמדה אחרת היתה בהלל הזקן אפילו הכי מודה הלל דמדת שמאי עדיפא טפי וכן משמע במעשה דההוא קצב בפרק כל כתיבי [שבת קיט א] שאמר וכל בהמה נאה שמצאתי אמרתי זו לכבוד שבת וכו' והכי עיקר": וכן מביא בד"מ או"ח סי' רנ ס"ק א, וכ"כ בט"ז סי' רמב, ומג"א סי' רנ ס"ק א, וכך פסק במ"ב סי' רנ ס"ק ב שכתב "הסכימו הרבה פוסקים שגם הלל מודה שכדברי ב"ש עדיפא טפי אלא שהיה בוטח בה' שבודאי יזמין לו לשבת מנה יפה".

⁴ מ"ב שם

⁵ עיין באר היטב רמב"ס ס"ק א בשם ספר חסידים שכתב שאם שלחו לו דבר מאכל שיאכל בשבת אסור לאוכלו בחול ומשמע שהוא מדין כבוד השבת ולפי"ז אפשר שזהו דעת ב"ש אבל לדעת הלל מותר אם צריך וזהו כדעת הגור אריה ושפת אמת יתרו שם. אמנם יעויין בספר חסידים סימן תתסו "למי שנשלח לו ביום ו' תרנגולת או בצים ואמר השליח פלוני שלח לך כדי שתאכל בשבת זה אינו רשאי לאכול אותו בחול אלא בשבת ואם יש הרבה ונשאר לו יתן לבני ביתו. ואם יאמר השליח אל יאכל אדם אלא אתה שיהיה לו זכות

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ג. הנותן פת לתינוק צריך להודיע לאמו

כבר התבאר בשבת דף י: הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו שהוא נותן לו, כדי שירבה על ידי זה אהבה חבה ורעות בישראל, ואפילו אם נותן לילד צריך להודיע להוריו, שנתן לו.

וכל זאת דוקא בנותן מתנה, אך אם נותן צדקה, מתן בסתר יכפה אף. ולא יודיע כלל.

ד. לא שנו אלא תבשיל אבל פת לא ... מידי דמלפת בעינן

ופת לא מלפתא ודייסא נמי לא מלפתא

כבר התבאר לעיל דף טו: שמעיקר הדין א"צ אלא תבשיל בלבד ומועיל להתיר בין לאפיה ובין לבישול שכן הוא דעת רוב הפוסקים, אלא שנהגו כדעת הפוסקים המחמירין להצריך פת ותבשיל ובדיעבד אם הניח רק תבשיל מותר, אך אם עירב בפת בלבד, צריך לחזור ולערב, ואם לא עירב אסור לו אפילו לאפות מיום טוב לשבת, שאין זה עירוב כלל⁶.

התבשיל בו מערבים אינו אלא בראוי ללפת בו הפת, כגון בשר ודגים וביצים וכיוצא בהן, שנאכלים עם הפת, אבל אין מערביין בדייסות או מאכלי דגנים, וכיוצא בהן, מדברים שאין דרך רוב בני אדם ללפת בהן הפת⁷.

דברים שדרך הרבה בני אדם ללפת בהן, אם יש מקום שאנשי מקום ההוא אין רגילים ללפת בהם, כגון תפוחים מבושלים או שאר פירות מבושלים שיש מקומות שאין מלפתין בהן, אין מערביין בהן באותן מקומות⁸, ואפילו בדיעבד שכבר עירב בהן הרי זה כמי שלא עירב כלל. ובימינו אין לקחת פירות מבושלים (קומפוט) כי אין הדרך ללפת בהם הפת⁹.

אל יתן לשפחתו כיון שלא נתן לו אלא על מנת לאכלו יחיד" משמע שהוא משום קפידת המשלה. וכן בברית עולם ושומר הברית על ספר החסידים שם. ועיין בא"א בוטשאטש.

⁶ מ"ב תקבז י

⁷ שו"ע ונו"כ תקבז ד

⁸ ועיין במ"ב שם יב "ושארי מיני קטניות תלוי במנהג המקומות שבמקום שאין מלפתין בהן את הפת אסור לערב בהן". עיין בשער הציון שם ס"ק כב שכתב ונראה דתפוחי אדמה שהסיר קליפתן ובשלן יבשים, הוא מדברים שדרך לאכלן בפני עצמו כדי לשבוע ולא ללפת בהן את הפת ואין מערביין בהן, וכן קטניות מבושלין יבשים שקורין ארבע"ס או פולין שקורין בא"ב". ובימינו המציאות שונה וצרוך לדון כל דבר לפי ענינו.

⁹ מ"ב שם יב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

יש שנהגו להניח לעירוב תבשילין ביצה¹⁰ מבושלת¹¹ ויזהרו שלא תהיה קלופה, כי ביצה קלופה שעבר עליה לילה אסורה באכילה משום סכנה, אך ראוי ונכון לקחת חתיכת בשר או דגים משום הידור מצוה, ולהניחו במקרה כדי שלא יתקלקל, ויסמן אותו כדי שלא יבוא לאוכלו ביום טוב.

ה. עדשים שבשולי קדרה ... שמנונית שעל גבי הסכין ... סומך עליהן משום ערוכי תבשילין ... דאית בהו כזית

אם אין לו בערב יום טוב שום תבשיל, אלא עדשים¹² וכדומה שנשארו בשולי קדירה, שאכלן קודם יום טוב¹³, אם יש בהם כזית מותר לערב בהן, במקום שדרך ללפת בו הפת.

וכן אם אין לו שום תבשיל, אלא אותו שמנונית הנדבק בסכין שחותכין בו את הצלי, הרי זה גוררו מעל הסכין ומערב בו אם יש בו כזית, אבל¹⁴ אם יש לו תבשיל אחר אין לערב לכתחלה בעדשים שנשארו בשולי קדרה, ולא בשמנונית שגרר מעל גבי הסכין, מפני ביזוי מצוה¹⁵. ואם עירב אין צריך לחזור ולערב.

ו. דגים קטנים מלוחים אין בהם משום בשולי נכרים ... ואם צלאן נכרי

דגים קטנים¹⁶ שמלחן ישראל או נכרי¹⁷, הרי הן כמו שנתבשלו מקצת בישול. ואם צלאן נכרי, אחר כן, מותרים.

¹⁰ כמו שהביא בערוה"ש סעי' י"ג, בן איש חי פ' צו הלי' ע"ת

¹¹ משום שטבעה שאינה מתקלקלת אף שמונחת כמה ימים

¹² שו"ע ונו"ב שם ו

¹³ אף על פי שנשארו שם בלא מתכוין הואיל ומבעוד יום סמך עליהן ולא אמרינן דמינו דלא חשיבי בטלי אנב

קידרא. מ"ב שם ב

¹⁴ מ"ב שם

¹⁵ שמשתמש בשאריות, אבל תבשיל גמור של עדשים לא גריעא משאר תבשיל. ואפילו לא נתבשלו מתחלה

לשם כך. וכ"ז דוקא אם דרך באותו מקום ללפת הפת עם עדשים. מ"ב שם

¹⁶ שו"ע ונו"ב יו"ד קי"ג יב

¹⁷ דכיון שנאכלין כמות שהן חיינן ע"י המליחה אין בהם משום בישול עובר כוכבים ועל המליחה תחילה לא

גזרו שלא גזרו רק בבישול שעל ידי האש. ט"ז שם יב

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אבל דגים מלוחים גדולים, אינם נאכלים אלא ע"י הדחק, לפיכך אם צלאן עובר כוכבים, אסורים, ויש מתירין. והעיקר כסברא ראשונה¹⁸.

ודגים גדולים בקטנותם אין בהם כלל בישול נכרים כיון שאינם עולים על שולחן מלכים¹⁹.

וכן כל דבר שנאכל חי על ידי הדחק, ובשלו עובדי כוכבים, דינו כדגים גדולים.

בשר מלוח אינו נאכל כלל כמו שהוא חי, ואסור אם נתבשל על ידי עובד כוכבים. ואם מלחו הרבה ונשתחה זמן רב במלחו עד שראוי לאכילה כך, בלא בישול דינו כמו דגים קטנים²⁰.

דגים קטנים אשר לפעמים עוטפים בקמח כדי לטגנם אין בכך כלום ובתר העיקר אזלינן²¹, שהרי הוא כדי שלא ידבקו הדגים במחבת, ואף על פי שמוסיף קצת טעם מחמת הקמח, לא לכך עשוי ומותר²².

דף טז:

ז. ערוכי תבשילין צריכין כזית ... בין לאחד בין למאה

שיעור²³ התבשיל הנצרך לעירוב תבשילין כזית, בין אם מערב לאדם אחד ובין אם מערב לאנשים רבים, ואילו בפת יש ליקח לכתחילה שיעור כביצה, ואם כבר עשה עירוב בפחות מכביצה אין צריך לחזור ולעשות²⁴.

ולשם הידור המצוה יקח תבשיל חשוב ופת שלימה.

ח. תבשיל זה צלי ואפילו כבוש שלוק ומבושל וקוליים האספנין שנתן עליו חמין מערב יום טוב

¹⁸ פר"ח שם

¹⁹ ש"ך שם מז מהב"ח

²⁰ מ"ז שם יג

²¹ אף על גב דלענין ברכת הנהנין קי"ל דכל דאית ביה מה' מינים הה' מינים נחשבים לעיקר, כאן שאינו אלא שלא ידבק למחבת אינו עיקר.

²² פרי תואר ס"ק י"ד

²³ שו"ע ונו"כ שם ג

²⁴ מ"ב שם י

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

תבשיל²⁵ זה של עירוב תבשילין, אין צריך שיהיה מבושל ממש, אלא אפילו הוא צלי, אפילו שלוק²⁶ אפילו מעושן, אפילו הוא חי אלא שנכבש עשרים וארבע שעות במים, או בשאר משקים, או שנכבש בחומץ חזק או בציר, אפילו לא שהה בתוכה אלא בכדי שאם היו נותנים החומץ והציר עם התבשיל שבתוכה על גבי האור, היה התבשיל מתחיל להרתית. הרי הוא כמבושל, ואם הוא ראוי לאכילה מערבין בו לכתחלה²⁷.

אבל מליח אף שהוא חשיב כרותח של צלי, אין מערבין בו²⁸. ולפיכך אם לא נכבש כהלכתו, אף על פי שהוא מלוח ונאכל כשהוא חי מחמת מלחו, כגון דגים קטנים מלוחים – הערינ"ג אין מערבין בהם²⁹, אלא אם כן נתבשלו או נכבשו כהלכתו.

דגים קטנים, שבשרן רך ביותר³⁰ ומדיחין אותן במים חמין, ועל ידי כן הם ראויים לאכלן חיים בלא בישול, אם הדיחן בערב יום טוב או קודם לכן, מותר לערב בהן לפי שע"י הדחה זו הן מוכשרים לאכילה כמבושלין ממש.

ט. ערובי תבשילין צריכין דעת ... מניח ... מערב אכולה נהרדעא ... יבא ויסמוך על שלי... עד תחום שבת

אף על פי שכל אדם חייב לערב בביתו³¹, מכל מקום כל גדול העיר יש לו לערב על כל בני עירו³², כדי שאם ישכח אחד מהן לערב, או שיהיה טרוד ולא יהיה לו פנאי לערב בערב יום טוב, או מי שהוא עם הארץ שאינו יודע

²⁵ שו"ע ונו"כ שם ה

²⁶ פירוש מבושל יותר מדאי

²⁷ מ"ב שם טו

²⁸ רש"ל בים של שלמה ומנן אברהם וחמד משה והגר"ז וה"י אדם, דלא כחכם צבי המובא בשערי תשובה שמיקל בשעת הדחק בהערינ"ג דמדמי לכבוש, וכן האריך בנשמת אדם לחלק על החכם צבי בזה, עיין שם, וכן הוא במאירי להדיא דמליח אין מערבין בהן. שער הציון שם ס"ק כד

²⁹ אכן אלו המונחים בשולי החביות שכבושין הן בציר יש להם דין כבוש ומערבין בהן. מ"ב יג

³⁰ הנקרא קוליים האיספנין (שקורין טוניני"א) ולכאורה יש לדון להתיר להניח עירוב תבשילין בדג המשמש לסושי שהדיחו במים חמים שהרי על ידי זה הוכשר וראוי הוא ללפת בו הפת שהרי נאכל הוא מגולגל באורז וצ"ע.

³¹ שו"ע ונו"כ שם ז

³² בין כשכולל עצמו בעירוב זה ואומר לי ולבני עירי ומזכה בתבשילו להם חלק בין כשכבר עירב יכול לערב עליהם גם בפ"ע, אלא דמספקא לי אם יכול לברך כיון דאינו ידוע לו אם יצטרכו לזה לפי דעת המחבר שכל אחד צריך לערב לעצמו, ועוד יש לעיין אם כשכבר עירב לעצמו ורוצה לערב בעד בני העיר אם צריך תבשיל אחר או שיכול לזכות להם בתבשיל שכבר עירב, כיון שעירוב אחד סגי למאה ובתוס' ירושלים מסתפק בזה. ביאור הלכה שם ד"ה ומצוה

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדף היומי

מסכת ביצה

לערב, או מי שעירב ונאבד עירובו³³ ביום טוב קודם שתיקן צרכי שבת, כל אלו יוכלו לסמוך על עירובו שמערב בעד כל בני העיר.

כשמערב³⁴ על כל העיר אין צריך לפרט כל אחד בשמו, אלא אומר "לי ולכל מי שלא עשה עירוב" או "לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת" ואפילו מי שהוא חוץ לעיר אם הוא בתוך התחום, כיון שיכול לבא לעיר ביום טוב הרי הוא בכלל בני העיר ויוצא בעירוב זה.

אבל מי שהוא חוץ לתחום העיר אף על פי שהניח עירובי תחומין, שהוא יכול לבא לתוך העיר ביום טוב לא יצא³⁵. מכל מקום

אפילו מי שאינו גדול העיר, אם הוא רוצה לערב על אחרים אין צריך להודיע להם בערב יום טוב שהוא רוצה לערב עליהם, שהרי עירוב זה זכות הוא להם וזכין לאדם שלא מדעתו, אבל צריך להודיע להם ביום טוב קודם שיתקן צרכי שבת, ואין הלה רשאי להתחיל בצרכי שבת עד שידע בבירור שהניחו עליו עירוב תבשילין, ואל יסמוך על גדול העיר לומר בודאי הניח על כל בני העיר אלא אם כן ידוע לו שדרך זה הגדול להניח על כל בני עירו.

כשמערב גם לאחרים אין צריך להוסיף בשיעור התבשיל בשבילם, אלא בכזית די בין לאחד בין לאלפים.

ומכל מקום צריך שלכולם יהיה חלק וזכות בעירוב זה שאין מערבין לאדם אלא בשלו, לפיכך צריך לזכות להם את העירוב³⁶, דהיינו שיגביה אדם אחר את העירוב גובה טפח³⁷, מן המקום שהיה מונח עליו³⁸. ויאמר לו זכה בעירוב זה בשביל כל אנשי העיר כלומר שהוא יהיה שלוחם וכאלו הן בעצמם הגביהו העירוב וקנו אותו בהגבהה וחרי יש להם חלק וזכות בו.

ואין המערב יכול לזכות להם העירוב ע"י הגבהת עצמו, שהרי העירוב הוא שלו וכשהוא מגביהו בידו לזכות בו הרי עדיין העירוב הוא שלו כמו שהיה, ואין אחרים יכולים לזכות בהגבהה זו.

³³ ולא אמרינן שבזה שעירב גילה בדעתו שאינו רוצה לצאת בעירוב של גדול העיר. מ"ב שם כג

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ה

³⁵ כיון שהוא דר חוץ לתחום מן הסתם לא היה כלל בדעת המערב להוציאו בעירובו לפי שמן הסתם אינו נותן דעתו אלא על אותן שבתוך תחומו וכל מי שאין דעת המערב עליו להוציאו בעירובו אינו יוצא בו אפילו בדיעבד שהרי העירוב הוא של המערב אבל אם התנה המערב בפירוש שגם זה הדר חוץ לתחום יהא יוצא בעירוב הרי זה יוצא בו אם הניח עירובי תחומין. מ"ב כט

³⁶ שו"ע ונו"כ שם י

³⁷ שו"ע ונו"כ שם יא ומ"ב לה

³⁸ שבהגבהה פחותה מטפח אינו קונה כלום

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

לפיכך המערב עירובי תבשילין, לאחר שהקנה לבני העיר על ידי אחר כנוכר³⁹, מברך ... "אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב", ולאחר מכן יאמר "בהדין ערובא יהי שרא לנא למיפא ולבשלא ולאטמנא ולאדלקא שרגא ולמעבד כל – צרכנא מיומא טבא לשבתא לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת", רצונו לומר, בעירוב זה יהא מותר לנו לאפות ולבשל ולהטמין ולהדליק נרות ולעשות כל צרכנו (המותרים ביום טוב) מיו"ט לשבת לנו ולכל ישראל הדרים בעיר הזאת.

ויש לו להקנות את התבשילים על ידי אחר שאינו מבני ביתו⁴⁰, ולומר לו קבל תבשיל זה וזכה בו לכל הדרים בעיר הסומכים על עירוב זה.

אם אינו מקנה לאחרים אינו צריך לומר "ולכל ישראל וכו'".

מי שאינו מבין לשון הקודש יכול לומר בכל לשון שמבין⁴¹.

י. ההוא סמיא ... סמוך אדידי ... לשנה חזייה דהוה עציב ... פושע את לנולי עלמא שרי לדידך אסור

מי שאפשר⁴² לערב ולא עירב, אלא שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר, או שחשב שיכולין לצאת בעירוב של גדול אפילו לכתחלה⁴³ נקרא פושע ואינו יוצא בו. שאין החכמים מקנים עירובם למי שהוא יכול לעשות בעצמו

³⁹ שו"ע ונו"כ שם ט

⁴⁰ שכשם שאינו יכול לזכות ע"י עצמו כך אינו יכול לזכות ע"י בנו ובתו הקטנים שהן אוכלין משלו אף על פי שאינן סמוכים על שלחנו ממש ואם זיכה על ידי אחד מאלו אין מועיל כלום אפילו בדיעבד מפני שידן כידו ממש. אבל על ידי בנו ובתו הגדולים שאוכלין משלו ועל ידי בנו ובתו הקטנים שאינן אוכלים משלו, וע"י אשתו שהיא אוכלת משלו, יש אומרים שיכול לזכות על ידיהם "וויש אומרים שאינו יכול לזכות על ידי אחד מכל אלו, לפיכך לכתחלה אין לזכות על ידי אחד מכל אלו, אבל בדיעבד שכבר זיכה ע"י אחד מכל אלו וכבר נכנס ליל יום טוב שאי אפשר לזכות עוד, יש לסמוך על דברי המקילין, וכן אם אין לו אדם אחר לזכות על ידו יכול לזכות לכתחלה על ידי אחד מכל אלו. וכל זה בבנו ובתו ואשתו, אבל אחר שאוכל משלו אפילו הוא סמוך על שלחנו ממש בין שאוכל בהנם בין שאוכל בשכר יכול לזכות על ידיהן לכתחלה אפילו הן קטנים. ואפילו בנו הגדול אם הוא נשוי אשה יכול לזכות על ידו לכתחלה אף על פי שהוא סמוך על שלחנו ממש. שו"ע

הרב שם יזו מ"ב לג לד

⁴¹ רמ"א שם

⁴² שו"ע ונו"כ שם ז

⁴³ משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכו סעיף ז

מפני שתקנת חכמים היה שכל אחד ואחד יעשה ע"ת בעצמו וכדי שיהיה זכור שאם מיו"ט לשבת אסור לבשל מכש"כ מיו"ט לחול. ומיהו לאו דוקא הוא בעצמו דה"ה אם ממנה שליח נמי דשלוהו של אדם כמותו ולא בא אלא לאפוקי עירוב של גדול שמכין מתבשילו ואינו נמלך בהם בשעת עשייתו אלא מודיע להם ביום טוב שעשה עירוב ויכולין לסמוך עליו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ומתעצל. והרבה פוסקים⁴⁴ חולקים על זה וסבורים שיוצא⁴⁵, ובדיעבד יש לסמוך אפוסקים אלו, ולהקל משום שמחת יום טוב, אם אינו רגיל לערב בעצמו.

מי ששכח ולא עירב יכול לסמוך על עירובו ש גדול העיר, אך זה רק בפעם ראשון⁴⁶, אבל אם ברגל השני שכח עוד פעם, הוי כפושע שניכר שאינו חרד לדבר מצוה, ואינו יוצא בעירוב גדול העיר.

אבל אם עבר רגל אחד שהניח עירוב תבשילין, ושוב הגיע רגל סמוך לשבת ושכח להניח, אין דינו כפושע ויוצא בעירוב גדול העיר⁴⁷. ויש חולקים וסוברים שבשכח שני פעמים, אפילו אינם רצופים דינו כפושע. ומאידך גיסא יש המקילים ביותר וכותבים שבזמננו שהטרדא רבה אפילו מי ששכח ב' פעמים זה אחר זה אין דינו כפושע ויוצא בעירוב גדול העיר.

וכל זה בשכחה מחמת אונס כי היה טרוד וכדו', אבל מי שהיה לו פנאי, אלא עצלותו גרמה לו לשכוח, הרי זה כפושע ואפילו בפעם הראשונה אינו יוצא בעירוב גדול העיר.

יא. יום טוב שחל להיות בערב שבת אין מערבין לא ערובי

תחומין ולא ערובי חצרות

יום טוב שחל להיות בע"ש⁴⁸, אין מערבין לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין, שנראה כמתקן לצורך מחר, אפילו אם הניח עירוב תבשילין⁴⁹, כיון שאין בו כלל צורך ליו"ט עצמו⁵⁰.

⁴⁴ רמב"ם ובמאור וברשב"א בעבודת הקודש וברא"ה ובר"ן ובשבלי לקט ובמאירי, ועיין בנשמת אדם. שער הציון ס"ק לח

⁴⁵ ולדידהו יכול כל אדם לסמוך לכתחלה על עירוב של גדול העיר ואף הגדולים מכוונים בעירובם להקנות לכל אדם בכל אופן, ואיזהו שאינו יוצא בעירובם זה שכל פעם עושה בעצמו ואינו רוצה לסמוך על עירוב של הגדול, ואח"כ קרה ששכח כמה פעמים ולא עשה בזה אין הגדול מוציא, שהרי לא היה דרכו לסמוך על הגדול. מ"ב ס"ק כב

⁴⁷ כה"ח סקמ"ח, שו"ת בצל החכמה ה"ו סי' צ"א, ועיין ערוה"ש סעי' י"ח שסובר שגם שוכח ב' פעמים לא הוי פושע וכותב דמשי"ה לא הזכירו הטושו"ע דבשכח ב"פ הוי פושע, דרק על אדם גדול כההוא סמיא דהוי מסדר מתניתא קמיה דשמואל קרי ליה פושע ולא לדידן, וע"ע שע"ת סק"ו בשם כנסת יחזקאל. ועיין הי"א קב ז ולדעתו אם שכח ב' פעמים אפילו אינם רצופים אינו יכול לסמוך.

⁴⁸ שו"ע ונו"כ תקכה ב

⁴⁹ דעירובי תבשילין אינו מתיר אלא לתקן צרכי סעודה לצורך מחר. מ"ב שם ג

⁵⁰ הגה' רע"א ולכן מותר לסדר הבית ולהדיח כלים ביום טוב לצורך שבת, וכן להביא המחזוריים לביהכ"נ, לטבול לכבוד שבת, ולהכין מים במקוה לטבילת מצוה בשבת אם הניח עירוב תבשילין כיון ששייך בהם שיהיה צורך ליו"ט עצמו ועיין במ"ב סי' ש"ב סק"ו הביא את דברי הא"ר שמואל לקפל המלית. ביום טוב שחל בער"ש לצורך שבת, וכ"ה בהדיא בשו"ע הרב סי' תק"ג סעי' ג' להתיר להדיח כלים ביום טוב לצורך שבת אם הניח ע"ת, וכ"ה בהג' רעק"א סי' תרס"ז (ציינו בשעה"צ שם סק"ו) שמוותר להכין ביום טוב הס"ת לקריאת שבת.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אבל אם נזכר ביום הראשון בשני ימים טובים של גליות⁵¹, יכול לערב עירובי חצירות בתנאי שיאמר⁵² – אם היום חול אני מניחו בשביל עירובי חצרות לשבת, ואם היום קודש איני אומר כלום. ולמחר יאמר אם היום קודש הרי עירבתי אתמול, ואם היום חול אני מניחו לשם עירובי חצרות. אבל עירוב תחומין שהרי הוא כקנין כיון שקונה שביתה⁵³ אין מניחין אותו ביום טוב בתנאי.

⁵¹ לאפוקי ר"ה שא"א לעשות תנאי דקדושה אחת הן.

⁵² מ"ב שם ה

⁵³ דקנין שביתה הוא כקנין בית ובית לא קנינן ביום טוב אפילו בתנאי וכתב בא"ר דהיינו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד כשכבר עירב מהני בשני יום טוב של גליות. מ"ב ו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>